

Народно събрание на Република България

„Екзарх Антим I – хранител на вярата и строител на държавността“

31 март 2014 Г.

Есета на победителите в конкурса за ученици от училища, носещи името на Антим I. Инициативата е част от честванията, посветени на 135 години българска държавност и е под патронажа на председателя на Народното събрание Михаил Миков

Антим 1-хранител на вярата и строител на държавността

Никак не е лесно на такава възраст да пишеш есе за личност като Първия български екзарх Антим, но фактът, че училището, в което учим, носи неговото име и доскоро се помещаваше в сградата, дарена от него, ни задължава да проявим своята признателност.

До скоро, дори и днес, той не е от най-познатите и популярни личности в нашата история, независимо от заслугите, които има за издигането на престижа на Българската православна църква и създаването и укрепването на българската държавност след освобождението от турско робство. Затова считам, че не само ние учениците, а и историците и обществеността, са длъжници на Екзарха. Странно е, че двадесет и четири години след началото на промяната и демократизацията на държавата, той все още сякаш е обречен на забрава, дори в средите на църковния клир, което може би не е случайно. Така се дистанцираме от примера и по-лесно се комерсиализираме и доближаваме до глобализма, икономизма и модерните съвременни теории и идеологии, рушащи изконните морални православни ценности и обединяващата ни национална идентичност.

Без да го идеализираме и героизираме, е необходимо да си припомним неговия живот и делата, посветени на Православието и Родината, ценности, които днес с лека ръка пренебрегваме, отричаме, рушим и забравяме. Би трябвало да се замислим: как оцеляхме при петвековно владичество и робство, а днес се разпадаме и изчезваме с бързи темпове? Защо Антим не избра престижната кариера и послушание на Патриаршията и Портата, а предпочете позицията да защити независимата българска църква и народа, осъзнавайки последиците на схизмата и заточението. Колко от днешните държавници, политици и клирици биха заели неговата позиция? Риторичен въпрос, отговорът на който се вижда в състоянието на държавата и църквата. Не би трябвало да го възприемаме като икона и нещо недостижимо, а като реален пример, достоен за подражание. И той е бил палав като дете, дори първоначално е лъгал, че ходи на училище, а всъщност е играл с други деца, но това не омаловажава стореното от него впоследствие, дори го доближава в значителна степен до нас и го прави по-земен и реален.

По обясними причини, свързани с църковното служение и отдаденост, той не притежава революционния заряд на Левски, но е не по-малък родолюбец и патриот, доказал това със своите действия и отдаденост на църквата и Родината. Бил е винаги диалогичен и дипломатичен, търсещ приемливия компромис, без да

вреди на каузата на Родината и Православието. Неслучайно именно тези качества са причината за предпочитанията на Русия, Патриаршията и Портата при избора му за Първи български екзарх, пост, правещ го и първия институционален представител на българската нация преди възстановяването на българската държава. Неслучайно първоначално, когато е избран за Видински митрополит през 1868 г., е бил посрещнат твърде недружелюбно в града ни, като служител на Патриаршията, но само след няколко години след избора му за екзарх е било организирано грандиозно изпращане със заслужена почит и уважение. Разбира се, притежавал е и висока ерудиция и научна подготовка, получени в Московската духовна академия и семинариите в Одеса и Халки. Всичко това, както и заслугите му за защитата на българския народ и каузата на България, са в основата за безспорния му избор за Председател на Учредителното и Първото Велико народно събрание през 1879 г.

Той е отрицание на прибързаната фраза на Любен Каравелов: „Свободата не иска Екзарх, иска Караджата“. Защото той носи и двете. По време на Априлското въстание, когато портата иска като Екзарх да осъди въстанието, той е наранен. Това е не само смирение- основната християнска добродетел, а и храброст и гражданство, съчетани в една личност.

Може би е случайно това, че екзарх Антим предлага бъдещия български княз да е Александър Батенберг, избран от I Велико народно събрание измежду трима кандидати заради участието му в Освободителната война. Защото той председателства събранието като най-възрастен, но в тази случайност има дълбока метафорична символика: Един висш духовник предлага, а събранието приема наследника на бъдещата българска княжеска и после царска династия да бъде православен. Понякога случайните инциденти или събития имат дълбоко знаменателно историческо значение, защото Екзарх Антим I е човек между 2 епохи. След приключване на работата на Великото народно събрание и изработването на Търновската конституция той произнася в заключителното си слово: "Свършихме делото, за което бяхме повикани. Направихме закон от народа и за народа".

Българите имат институция, която да ги представя. До тогава може да се каже, че няма българи на Балканите. В църквата се пее на непознат гръцки език, официалният език е турски, пазарният- арменски, еврейски, турски. Всеки недобронамерен пътешественик може да каже: „Няма българи в тези земи“ и изведнъж ние имаме духовен глава- личност, фигура, персонаж, за да може 3- 4 години след това да се създаде светската българска държава. До голяма степен България преди Освобождението е била държава на институциите- Екзархия, Българско книжовно дружество, самоуправление да си наемеш учители и да им плащаш, събиране на пари за църкви и читалища, за списания и пр. Това е държавен живот преди да се появи държавата. „А държавност е повече от

държава” - казва проф. Андрей Пантев.

Антим I олицетворява моралния и териториалния интегритет на България, преди тя да се завърне самостоятелно на европейската политическа карта. Съединението между вяра и етнос е вградено в целия му живот. Започнало с учредяването на Българската екзархия, то продължава в мъдростта на великотърновските учредители.

Антим I – хранител на вярата и строител на държавността **Антим I - кой е той за мен?**

Моето училище се казва „Антим I“. То е като гнездо на птица. Всяка година на 15 септември в него идват малки деца и след осем години на лято си тръгват вече младежи и девойки. Училището ни съхранява спомени за грешките и успехите на всички, минали през неговите коридори. Вече съм осми клас. Години наред сутрин, когато прекрачвам прага на моето училище, пред очите ми е стената, изографисана с лика на екзарх Антим I. Никога не съм се питала защо всъщност училището ни носи неговото име? Какво толкова е сторил, за да заслужи тази чест? Дали моите съученици знаят нещо повече от мен? Едва ли. Нашите разговори не са свързани с лика от стената във фоайето. Вълнуваме се от най-новите песни, марки телефони и таблети. Един декемврийски ден чух, за юбилейната годишнина от кончината на екзарх Антим I. Ето какво реших да направя през ваканцията. Поразрових в интернет и прочетох интересни факти за живота му. В далечното минало българският народ се е огъвал до изнемога под турското робство и гръцкото църковно домогване. Но един монах, излязал от Атонската обител, се превръща в патриот, духовник, дарител и политик, за да пребъде България.

Духовникът Антим I повежда смела борба за избавление на българската църква от гръцката патриаршия и униатското движение, което е целяло да наложи римокатолическата религия. Негова най-важна кауза била независима българска църква. И успява! На 20.02.1970 г. излиза султански ферман за учредяване на Българската екзархия, а на 16.02.1872 г. Църковният народен събор избира митрополит Антим I за български екзарх. Българската църква става обединител на народа.

Патриотът Антим I, след страшния погром на Априлското въстание, запознава света с жестокостта на турския башибозук и ужасяващите Баташки кланета. Пише писмо до Русия, в което моли руския цар да освободи многострадалния български народ от турската тирания. Този свят човек, с буден ум и несломим дух е обичал безрезервно България и е бил готов да умре за нея. Паметни са неговите думи, изречени по време на Сръбско-българската война, когато при обсадата на Видинската крепост видни граждани са му предложили да избяга на другия бряг на реката: „Това не е достойно за мене. Трупът на пастира трябва да падне там, дето пада народ и войска.“

Дарителят Антим I има специално отношение към образованието. Помага на много млади хора да завършат училище. Завещава цялото си състояние за построяването на църквата „Свети Димитър“, за изграждането на читалището „Цвят“, за построяването на двуетажна прогимназия и за развитие на просветното дело в град Видин.

Политикът екзарх Антим I изиграва първостепенна роля за поставяне основите на българската политическа реалност след Освобождението. През 1879 г. той е избран за председател на учредителното събрание на Великото народно събрание в Търново. С камбанен звън той известява приемането на първата българска конституция. И България има свой основен закон, за който екзарха казва: “Закон от народ и за народ. Свършихме делото за което бяхме поканени.”

Гордост за България е Антим I – с нестихващата си борба за единна българска църква и за политическо устройство на държавата. „Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот.“ Тези думи изрича родолюбивият българин. Всички български деца са потомци на светеца, съхранил до сетния си час чувството за дълг към народ и отечество. А аз съм истински щастлива от факта, че той е патрон на моето училище.

Ваканцията свърши и аз пак съм на училище. Влизайки във фойето, отново се изправям пред портрета на екзарх Антим I. Но става нещо чудно! От стената ме гледа с дълбок и мъдър поглед, с величествена архиерейска корона на главата, с високо вдигнато чело и горда осанка човек, когото аз вече познавам. И той мълчаливо захваща разговор с мене. Пита ме как живеят хората в България днес. А аз започвам чистосърдечно да споделям, гледайки го право в очите. Моят житейски опит е малък, аз съм само на 14 години. Но знам, че в България и днес има духовници, истински милеещи за народа, чието име е достойно да бъде наредено до имената на българските светци.

В нашето Отечество и днес има патриоти. Има много българи, с чийто постижения се гордеем. Но лошо е, че много хора живеят ден за ден, страхуват се за утре. Хиляди млади талантиливи хора пеят „Облаче ли бяло“, „Високи сини планини“ и „Къде си, вярна ти, любов народна“ далеч зад пределите на милото ни Отечество.

И сега в България има дарителство. Но благодетели, в по-голямата си част, са бедните изстрадали българи, които при зов за помощ откликват, за да спасят нечий живот.

Иска ми се и днес в България всички институции да работят безкористно и дружно за по-добър живот на хората, за да имаме по-голямо самочувствие пред света.

Гледам екзарх Антим I в очите, а той сякаш тъжно поклаща глава. Казвам му: „Но тази е истината за настоящето в България – тревожна. Много хора чакат светлината в тунела. Но аз не искам да влизам в него. Искам да остана под открито небе, под греещото слънце над красивата ми Родина. Искам истината

за славното ни минало - със съдбовни събития и смели герои -да пребъде през вековете! Искам ние –децата- да направим така, че България да бъде отново велика и цветуща!“

От стената ми се усмихва първият български екзарх Антим I и ми шепне: „Ще бъде!“

Антим I – хранител на вярата и строител на държавността

В час по история ни поставиха задача да напишем есе на тема: Как виждам бъдещето на България? Реагирах спонтанно: Има ли такава? Стана ми тъжно за това, че днес няма истински герои като тези, за които съм чела. Замислих се за миналото. Вълнувам се като мисля за Възраждането. От нищото, от безпросветността се раждат светски училища, от руммилета се обособява българската нация и извоюва правото на самостоятелност на своята Екзархия, от обезправената рая се раждат водачи – Паисий Хилендарски, Георги Раковски, Васил Левски, Христо Ботев....Без затруднения са зареждат имена на герои. Сред тях е и името на патрона на моето училище Антим I. Той носи и изразява идеалите на църковната борба за независимост от бурната възрожденска епоха и надеждите на първостроителите на младото Княжество за добър, държавен ред.

Екзарх Антим I живее и работи в епоха, пропита с просветителство, национализъм и демократично чувство. Докато гърци и сърби заявяват своето присъствие с оръжие в ръка, българите откриват училища, читалища, печатат книги и се грижат за умственото издигане на народа. Възрожденските дейци споделят един особен национализъм, изразяващ се в „устрем към големи исторически съдбини“. За ролята си на духовен водач Атанас Михайлов Чалъков (рожденото име на Антим I) се подготвя като приема монашеството в Хилендарския манастир, учи в светско и духовно училище в Гърция получава отлично образование. Завършва и Московската духовна академия. Поради изрядните си качества е ръкоположен в йеромонашески сан, лично от известния и авторитетен Московски митрополит Филарет. Познава много отблизо българо-гръцкия църковен спор и още през 1868 година отхвърля църковното подчинение на Цариградската патриаршия. По силата на султански ферман от 20.II.1870г. за учредяването на Българската екзархия трябва да се избере екзарх, който да оглави и ръководи църковно – народните дела и да бъде законен представител на българския народ пред държавната власт. Църковният събор две години по-късно оценява качествата му като много подходящи за този висок и отговорен пост.

Дипломатичността, умереният характер, искрената вяра го налагат като духовен водач на прогласената българска нация. Духовникът е не само пазител на вярата, но и радетел за освобождението на подтиснатия от турската власт български народ и смел борец за културно събуждане и развитие на България. Благославя революционерите, с които се среща преди Априлското въстание, дава им пари и изразява подкрепата на Екзархията към предприетото начинание. След разгрома на въстанието като истински дипломат финансира пратеничеството на

Марко Балабанов и Драган Цанков в Западна Европа в защита на българския народ. С действията си Антим I изиграва важна роля в привличането на европейското обществено мнение на страната на българските национални интереси. Заради своите действия е свален от екзархийския пост и изпратен на заточение от турските власти. И в това си положение на заточеник той продължава да работи за България – предизвиква вниманието на руския император Александър II с писмо, в което описва теглото на българите. Изживява радостта и опиянението от освобождението като отново заема екзархийския пост и взема дейно участие в изграждането на новата българска държава.

Председателства откритото в средновековната българска столица Търново Учредителното събрание, което е призвано да изработи и приеме основния държавен закон – Органическият устав на Княжество България. В това бурно време и с ясният спомен за политическото и духовно подтисничество, събранието изработва правилник за вътрешния ред и започва същинската работа по Конституцията. Под нещото ръководство на Антим I Конституцията е изработена и приета. С нея се осигурява изграждането на младата държава и важна заслуга за това има строителя на държавността - Антим I. С това свое дело този родолюбив българин допринася Търновската конституция да стане една от най-напредничавите на европейския континент в условията на деветнадесетото столетие. Търновската конституция е основен градивен елемент на възстановената българска държава. С пълно основание в речта си при закриване на Учредителното събрание бившият екзарх Антим I гордо заявява: „Направихме закони от народа за народа“. С тези слова и със своя огромен принос той заслужено заема почетно място сред строителите на съвременната българска държавност.

Действията му в подкрепа на комитетите „Единство“, благотворителната му дейност във Видин, поведението му по време на Сръбско-българската война 1885 г. го изявяват като духовен пастир и държавник. С делата си в полза на своя народ, този велик българин живее с тревогите и усилията за съхранение на вярата и държавността. Затова може да бъде наречен истински народен водач и борец за българска националност в първите години след Освобождението. Консерватор по политически настроения, русофил по външнополитическа ориентация, той е искрен патриот в начинанията си.

Много са патриотите и силните българи, чийто дела, героизъм и истинска любов към отечеството са достойни за удивление и преклонение. Тези борци за културен и политически подем на България, будят възторг и чувства на гордост у всеки българин. Такъв е Екзарх Антим I – радетел за освобождението на народа ни от турска власт, хранител на вярата и строител на държавността.

Мисля си отново за бъдещето на България. Всички можем да почерпим от качествата на възрожденските герои като отговорност пред нацията, искрена любов и служба на България. Само така България ще я има и в бъдеще.

"Антим I - хранител на вярата и строител на държавността"

Достатъчно ли знаем за Антим I като за един от строителите на съвременна България? Самия аз какво знам за патрона на училището, в което вече седма година уча. От часовете по история на България съм научил, че моето училище носи името на един висш български православен духовник, пръв екзарх на самостоятелната българска екзархия.

Роден е в Лозенград, Източна Тракия (днешна Турция) със светското име Атанас Михайлов Чалъков. Учил е в Цариград и на Света Гора, като през 1837 г. приема монашески сан в Хилендарския манастир. През 1843-1844 г. учи в най-реномираното светско училище в Османската империя - Великата гръцка народна школа в цариградския квартал Куручешме. През 1848 г. завършва с първия випуск богословското училище на Великата Христова църква в Халки, Гърция.

Постъпва в Одеската духовна семинария със стипендия, издействана от руския консул в Измир. През 1865 г. завършва с магистерска степен по богословие в Московската духовна академия. Заради забележителните качества, които показал по време на обучението си е бил ръкоположен в йеромонашески сан лично от митрополит Филарет Московски. От Русия бъдещият български екзарх се завръща в Цариград и Патриаршията го удостоява с архимандритско достойнство. Известно време е преподавател и ректор на богословското училище на семинарията в Халки (остров в Мраморно море, близо до Истанбул). Шест години по-късно през 1861 г. е бил избран за Варненско-преславски, а през 1868 г. за Видински митрополит. Тук във Видин той е скъсал с Цариградската патриаршия, като взел страната на народа и станал един от най-смелите и предани борци за българската църковна независимост.

След основаването на Българската екзархия през 1872 г. е избран за пръв неин екзарх. Като екзарх енергично е отстоявал правата на народа, снел е отлъчването на владиците, ръкоположил е нови владици.

След погрома на Априлското въстание през 1876 г. Екзарх Антим I протестираше против Баташките кланета и написал писмо до руския цар, в което описал тежкото положение на българския народ и помолил царя да се застъпи за България. Резултатът от това писмо на българския екзарх е, че след като прочел писмото, цар Александър I I написал върху него "Да се освободи България"! За тази негова дейност Портата в Цариград свалила екзарх Антим I от екзархийския пост и го заточила в Мала Азия. След края на Руско-турската война

през 1878 г. екзарх Антим I бил освободен и заминал за епархията си във Видин. През 1879 г. бил избран за Председател на Учредителното народно събрание, което на 17-ти април с.г. избира първия български княз Александър Батенберг. Екзарх Антим I починал във Видин през 1888 г.

Зад тези кратки биографични данни се крие пример за живот, отдаден докрай на народа. Забележителни са думите на Екзарх Антим I: "Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!" Първият български екзарх е родолюбец и подпомага морално и материално освободителното движение за освобождаването на отечеството от турско иго. В екзархийския дом в Цариград през есента на 1875 г. той се среща с Христо Ботев и други български революционери, дава им пари за подготовката на Априлското въстание и ги благославя с думите:

"Бъдете благословени, Вие български чеда. Когато се върнете при Вашите другари във Влашко, предайте им, че от високия екзархийски престол, на който ни поставиха, както Вие достойни чеда на България, аз не ще престана да бъда носител на духа на народа си и с най-буден поглед и твърдо постоянство ще вървя към постигане на великата негова национална задача (освобождението)."

Неговото родолюбие намира много силна изява в това, че той самият е инициатор за събиране на доказателства за турските жестокости в Перушица и Батак. Лично той ги обобщава в доклад и ги изпраща до посланиците на великите в Цариград. Той уведомява и правителствата им за турските жестокости без да спестява истината и да проявява излишна дипломатичност, когато собствения му народ страда. На свои лични разноски изпраща Марко Балабанов и Драган Цанков в Западна Европа, а самият той оглавява делегация до турското правителство в защита на българския народ.

Тази родолюбива и смела дейност на екзарх Антим I води до свикването на Цариградската посланическа конференция през декември 1876 г. Въпреки натиска на турския външен министър, българският екзарх отказва да изпрати благодарствен адрес от българския народ до турския султан и делегатите на конференцията, с думите:

"Не можем да благодарим на правителство, което коли, беси и угнетява народа!"

През януари 1877 г. Антим I проваля специално свикано "Велико народно събрание" в Цариград, като за целта нарочно се "подхлъзва" в Цариградската баня. Единствената цел за свикването на това събрание е била екзарх Антим I да се отрече публично от турските кланета и жестокости по българските земи. Не закъснява отговора на тези действия на българския духовен водач и още през април 1877 г. с везирска заповед екзарх Антим I е свален от екзархийския престол. След кратък съд Мидхат паша го осъжда на смърт за държавна измяна. След скорошен преврат в турската империя, присъдата е заменена със заточение в Мала Азия.

След освобождението на България от турско робство, в резултат на обща

амнистия, екзарх Антим I е освободен и отново заема екзархийския си пост и взема дейно участие в изграждането на новата българска държава.

И след освобождението на България от турско иго, екзарх Антим I продължава своята родолюбива дейност, като активно се включва в комитетите "Единство", подкрепя и дава голяма материална помощ на Красненско-Разложкото въстание. На славния връх Шипка екзархът полага основния камък за изграждането на паметника в прослава на героите. Народното събрание на младата българска държава единодушно взема решение Антим I да оглави българската делегация до Русия, която да благодари на руския народ и на Царя Освободител Александър II за освобождението на България.

Като логичен завършек на един достойно изживян живот, Антим I завещава цялото си състояние за построяването на катедралата "Свети Димитър", за изграждане на читалище и за развитието на просветното дело във Видин. С дарени от него средства се построява голяма двуетажна прогимназия, която и днес носи името на този велик българин.

По време на Сръбско-българската война през 1885 г. Антим I отказва да напусне обсадения град Видин с думите: "Трупът на пастира трябва да бъде там, дето пада народ и войска."

Делото на Екзарх Антим I започва с учредяването на Българската екзархия и продължава в мъдростта на Великотърновските учредители на Великото народно събрание.

След изработването на Търновската конституция Антим произнася заключително слово, в което казва: "Свършихме делото, за което бяхме повикани. Направихме закон от народа и за народа!" През 1887 г. той е депутат в Третото Велико народно събрание, което избира Фердинанд за български княз и от трибуната на Великото народно събрание публично призовава новоизбрания княз да спазва Търновската конституция.

Едно е сигурно, че от разстоянието на времето можем по-правдиво да оценим по достойнство този българин, патриот, духовник и дарител, един от строителите на днешна България, чиято възвишена цел е била свободна България и самостоятелна Българска православна църква. А дали ние потомците сме го оценили? В столицата има улица с неговото име - една забутана пресечка на ул. "Пиротска" с будка за дюнери и шест!? български училища носят името на първия български екзарх Антим I. Народ, който не цени историята и героите си, не го чака нищо добро.

Екзарх Антим I –хранител на вярата и строител на държавността

Личност - достойна за почит, уважение и гордост. Антим I реализирал идеи, амбиции и мечти на също толкова достойни патриоти преди него. Антим I дал не само поле за вяра и надежди в сърцата на отчаяните, първоначално поробени, а след това - незнаещи какво да правят със свободата си българи, и подкрепил тази вяра с дела, които да покажат, че надеждите им няма да са напразни. Достоен българин, помогнал значително в борбата с осъзнаването и възраждането на българското общество.

Познат още като „народния пастир”, Антим I посява вярата в съзнанието на българите така, че едновременно да осъзнаят какво велико минало са имали и да знаят какво точно искат от бъдещето си, да знаят как да го постигнат - дори пречките, пред които се оказват, да им изглеждат невъзможни за отстраняване.

На първо място наричаме тази личност „пастир”, защото той е водачът на всичко предстоящо тогава, на общата вяра, на общите цели, опиращи се на отколешните ценни традиции. Докато предците му само оставяли след себе си идеологията и начертаната схема, той започнал в действителност да върви по пътеката на свободата, защото не заслужаваме истински свободата си, ако не знаем какво да правим с нея. И докато много от духовните лица в България през онова време просто четат Библията в църквите, Антим I активно участва в разрешаването на очевидните, съществени проблеми на страната, сякаш приел като лична кауза упреците на Паисиевата „История”. Избраникът за ръководител на Българската екзархия е не случайно Антим I - видинският митрополит е високо образован и запознат в детайли със случващото се. Отличаващ се със своята упоритост, устременост и увереност, способен да защитава с умела аргументация идеите и решенията си, първият екзарх балансира духовното със политическото българско развитие.

Екзарх Антим I помага значително в провеждането на Априлското въстание. Не участва пряко, но подпомага подготовката значително. Въпреки страха, въпреки риска, въпреки всичко на което знае, че ще бъде подложен, той отстоява позициите си и застава смело зад българското, зад родното. След Априлското въстание е осъден и изпратен на заточение. Преживява това наказание, минава през труден период, но духът му не се променя. Душата му остава вярна на святата обич към отечеството.

И както знаем, в живота справедливостта възтържествува все някога. Всяко едно дело рано или късно получава заслуженото си. В знак на

признателност и почит, Антим I е избран за председател на Учредителното събрание, което има за цел да състави конституцията на възкръсналата ни родина. Това е поредната подкрепа, поредната стъпка на създателя на новата българска история, поставил основите на всичко, което имаме в момента, тухла по тухла, този който безусловно и абсолютно всеотдайно посвещава огромна част от живота си в изграждането на новият облик на една някога могъща държава.

От такива личности можем да се учим. Антим показва как трябва един истински патриот да гледа на отечеството си. Съсредоточава съществуването си върху приоритети, свързани единствено с развитието на страната, основани на **чест, достойнство и искреност**. Той е един от малкото, в чийто стремеж е единствено успехът, а не властта, славата, заможният живот и парите. Такива хора са били рядкост още тогава, рядкост са и сега. Вместо да се прекланяме пред тези, които са изградили нещо ценно и да продължим с гордо вдигната глава по техния път, ние със всеки изминал ден все повече и повече издигаме на пиедестал единствения управник на света, а именно парите. Не само ги превръщаме в наша цел, а ставаме и техни роби. Забравяме кои сме, откъде идваме, а накъде сме тръгнали - само времето ще покаже. Загърбваме родното, именно това, което хора като Антим са ни завещали!

Видинският митрополит е хранител на вярата, защото слага началото на едно ново мислене, на нови надежди, на един нов живот за българската нация. Той ни показва светлинката в тунела, той е нашата свещ, водеща ни към нещо истинско и сигурно. Антим ни насочва в правилната посока, дава ни примери, които да последваме, оставя ни история, която да помним, оставя ни мярата за истинското.

Сякаш днес се сещаме единствено на годишнини за личности като Антим I. Българският народ отново се нуждае от някого като него, който да му помогне да проходи, от апостола, който ще зарази с ентузиазма и себеотрицанието си. Много бързо народът ни забрави ясните примери, които митрополитът завеща. Много лесно ние, българите, забравихме за принципите на демократичността, толерантността и човечността. Но нека помним, че делото на Екзарха е нашият урок, нашата Голгота, от чийто връх все някога ще съзрем в умовете и сърцата си способността да бъдем Човеци!

Антим – хранител на вярата и строител на държавността

Сто двадесет и пет години и малко, и много, за да се оцени един човешки живот. Времето понякога е безпощадно и безмилостно към едни, но за други е критерий и мярка за достойно изживян живот.

Такъв е примерът с Екзарх Антим I.

Живял в далечно и размирно време, днес намира място в нашия живот. Подобно на Ботев и Левски имаме нужда да го познаваме и да превърнем делото му в пример, тъй като стореното от него е заразително.

Можем да го наречем „*светец*”, защото посвещава живота си в отстояване на християнската вяра. /Само достойните народът канонизира/.

Можем да го наречем „*строител*”, защото осмисля целия си живот да създава, да гради българската държавност.

Днес, без това, което е направил, България не би могла да фигурира върху географската карта на света, нито да бъде член на ЕС.

Щастлива съм, че уча в училище, което носи неговото име и има 175-годишна история. Всеки ден, когато вървя към класната стая, минавам край портрета му. От там ме гледа един мъдър човек с побелели коси, облечен в църковните си одежди. На главата му е поставена архиерейската корона. Държи здраво жезъла на вярата, а от погледа му струи непоклатим оптимизъм, истинско дръзновение, духовна сила и настойчивост. Има нещо магнетично и същевременно благородно; някакво вътрешно спокойствие и достолепие; поразителна настойчивост и непоклатимост. Наричат го стожер на българщината - и с право. Излъчването му е неповторимо. Всеки, който се вгледа в портрета му, потръпва от страхопочитание.

Кой е той? Защо и днес името му е записано в светлите страници на българската история? Малцина познават живота му, а още по – малко искат да научат за него. Истинското му име е Атанас Михайлов Чалъков. В него дори има заложена много символика. Атанас на гръцки означава „*безсмъртен*”, а според народните разбирания името се свързва с празника на *ковачите*. Родил се е в далечната 1816 година в Лозенград с призванието си – да кове законите на българската държава и да отстоява християнската вяра. Затова е и безсмъртен.

За родолюбивите българи той е виден политик, общественик, известен като борец за Независима българска църква и за засилване на нейната роля

като обединител на народа. Негови са думите: *„Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!“* Те са самооценка и доказателство за голямото му себеотрицание, за безграничната му отдаденост в името на България.

Животът му е низ от изпитания и от мълчаливи подвизи. Учи в Цариград. Приема монашество в Хилендар. Завършва с отличен богословие в Московската духовна академия. Тези моменти от живота го представят като духовно извисена личност, посветена на вярата и нравствеността.

Затова през 1861г е избран за Варненско- преславски, а през 1868г и за видински митрополит. Енергичен и последователен е в стремежа си да извоюва независимост на българската църква. Скъсва връзките с Цариградската патриаршия. Взема страната на народа и става един от най – ревностните и най – преданите борци за самостоятелна българска църква. И когато през 1872г. се основава Българската екзархия, той заслужено е избран за пръв екзарх.

През останалите години до смъртта си продължава да работи за изграждането на духовния храм, да отстоява правата на народа, да работи за неговото културно – просветно издигане; ревностно да защитава българската вяра и народност.

Особено трогателна е срещата му с Ботев и с другите революционери. Антим ги подпомага с пари, дава мило и драго за освободителното движение: *„Бъдете благословени, Вие български чеда....., аз не ще престана да бъда носител на духа на народа си и с най – буден поглед и твърдо постоянство ще вървя към постигане на великата негова национална задача/освобождението/“*. В условията на робството, изречени от един родолюбив българин, тези думи звучат като благослов и като клетва за вярно служене на народа.

Когато през 1876г. Батак е оплискан в кръв, Антим високо заявява своето възмущение срещу безчинствата на поробителя. Днес някои определят този факт като незначителен или като преекспониран, за други е срамна страница от българската история. Тогава обаче един смел човек дава пример на останалите как да се защитава и отстоява българското. Антим събира доказателства за турските жестокости в Перушица и Батак. Изпраща доклади до посланиците на европейските страни. Прави достояние на цяла Европа незаслуженото страдание на неговия малък, но героичен народ. Отзвукът е огромен. Свикана е Цариградската посланическа конференция. Опитът да се отречат публично зверските кланета, се осуетява. Антим остава непоклатим в позицията си: *„ Не можем да благодарим на правителство, което коли, беси и угнетява народа “*

В писмо до руския цар той излага тежкото положение на своя народ и моли Александър II да се застъпи за България. Едва ли има по – красноречиво доказателство за огромната въздействаща сила на екзарха от факта, че когато царят прочита писмото, не проронва нито дума, а записва върху листа: *„ Да се*

освободи България!”. Със своето духовно излъчване, със способността си да отстоява интересите на българите, със способността си да убеждава в правотата на своите възгледи, той се превръща в най – достойния посланик на България.

За едни е закрила, а за други - заплаха. Уплашена от делата на Антим, Портата го сваля от екзархийския пост и го заточва в Мала Азия. За пореден път страхът на турците е доказателство за огромното въздействие на духовния водач, за неговата непоклатимост и непобедимост.

Високите му нравствени ценности го превръщат в един от най – достойните крепители на вярата. Но те са предпоставка Антим да разгърне и своите възможности като общественик и държавник, да вземе дейно участие в изграждането на Новата българска държава.

През 1879г. е избран за председател на Учредителното народно събрание. От този ден българите имат държава и закон: *”... и свършихме делото, за което бяхме повикани. Направихме закон от народа и за народа.”* Тези думи звучат днес като историческо предизвикателство за съвременните политици.

Като българин и достоен човек Антим става инициатор на още много родолюбиви прояви.

Аз живея в Розовата долина, в полите на гордия Балкан, в китното градче Казанлък. С особена гордост и вълнение приемам факта, че именно Антим полага основния камък за издигане паметника на националните герои при връх Шипка. Неговите темели и днес са непоклатими, може би защото пазят духовната сила, мощ и неизтощима енергия на първия български екзарх! Както навремето, за да стане градежът здрав, са вграждали сянката на най – достойния човек, така сякаш Антим е вградил душата си, за да бъде паметникът символ вечен на непоклатимата българска сила, на славянската братска подкрепа, на героичния подвиг в името на свободата.

Като справедлив политик той не си затваря очите за истината. Осъзнава огромната роля на Русия за Освобождението. Затова оглавява делегацията, която да благодари на руския народ за братската помощ/ факт, който днес продължава да се оспорва и подценява/.

Битката за отстояване на българското продължава. Нова беда надвисва над народа. Берлинският конгрес от 1879г. разпокъсва България. Пак окови, пак робство! Докога? Антим застава начело на своя народ. Събира масово подписи срещу решението. Смело и напористо отстоява българските национални интереси, подкрепя Стамболов и Петко Каравелов срещу империалистическите стремежи на русите с думите: *„Вие ни освободихте от турците, чудя се, кой ще ни освободи от Вас?”*

Годината е 1885 - ноември. Избухва Сръбско – българската война. Антим остава във Видин и отказва да напусне обсадения град, въпреки присъствието на окупаторите. Поведението му напомня на друг голям българин – патриарх Евтимий, който отказва да напусне Търново и отстоява докрай българското пред

турците. Подобно на него Антим заявява: „ Трупът на пастира трябва да бъде там, дето пада народ и войска.“

Колкото повече минават годините, толкова повече енергия и духовна сила носи Антим. До края на живота си той се посвещава изцяло на родното.

Когато умира на 1.12.1888г., България е покрусена, защото загубва не просто водача и учителя, а **ПЪРВИЯ** - този, който я е повел по пътя на независимостта и духовното освобождение.

ПЪРВИЯТ като **ДУХОВНИК**,
като общественик,
като държавник,
като истински политик!

Определението **ПЪРВИ** не е просто титла, а заслужена оценка и достойно признание за мястото на екзарх Антим в българската история. Подобно на Вазовата героиня от разказа „Една българка“, която с поведението си остава единствена, изключителна, неповторима, така и Антим в съзнанието на народа пребъдва като един от най – достойните българи. Това определение показва как обикновеният човек може да се превърне във величава личност, водена от свещени идеали. А великите личности принадлежат на великите народи.

Камък по камък, зид по зид той изгражда новото бъдеще на България. Не жали нито сили, нито средства. Отдава целия си живот на това да пребъде българското; да защитава и отстоява родните интереси. Помага, разбира, учи, насърчава като истински християнин, като богоизбран човек, защото той наистина е избран **да бъде светлина в мрака, да бъде факел в зората на българското пробуждане; да бъде водач по пътя на зараждащата се българска държавност.**

Днес България е сиротна откъм такива личности. Повече от всякога имаме нужда от тях - да обединяват, да защитават, да градят бъдещето ни. Нужни са ХОРА- обикновени, но чисти, със светли души и неопетнено съзнание, отдадени на народа. Защото: „*Който е добър само за себе си, не е добър за никого*“/Волтер/.

Аз съм само на 13 години, може би не мога да осъзная напълно стореното от екзарха, но ми се иска да коленича пред портрета му, тъй както се коленичи пред икона. Той е нашата – българска икона. Той е просветлението в душите ни, лъч в сърцата ни и промисъл в живота ни. Той е нашата надежда за единение; нашият зов за спасение; нашата вяра за смислено бъдеще. Прави ни силни и отговорни. Учи ни да бъдем себе си, да се борим и да защитаваме принципите не само на доброто, но и на българското.

Покажи ни отново вярната посока, Антимере!

Екзарх Антим I – хранител на вярата и строител на държавността

Българската съдба се е менила многократно, но винаги в часове на върховно изпитание са излизали най-мъдрите, най-достойните, за да ни водят. Не можем да се върнем в миналото, но можем да си го спомним. Запознаването с живота и делото на големите личности обогатява, защото всеки от нас попива поне малко от духовността и величието, които тези хора носят. Техните житейски истории са пример за подражание, могат да бъдат сюжет за един автентичен роман, който ни връща назад и ни кара да погледнем по един по-различен начин историята.

Атанас Михайлов Чалъков е избран за български екзарх и приема духовното име Антим I. Благодарение на неговата личност, на неговите не само църковни дела, но и на любовта му към род, родина и отечество, България достига своята векове бленувана свобода. Антим Първи взема дейно участие в изграждането на новата българска държава. Радетел на българското, той завещава цялото си състояние за построяването на катедралата „Св. Димитър“, за изграждането на читалище и за развитието на просветеното дело. Днес нашето училище носи неговото достойно име. То ни кара да се гордеем, то ни задължава всеки ден да си даваме сметка какво вършим и какво можем да направим. И ето думите, които биха ни дали насока и устременост: „Деца, връщайте се по-скоро и помагайте на Отечеството си“.

Екзарх Антим I, хранител на вярата, строител на държавността, патриот, църковен деятел и държавник е избран за пръв екзарх на Българската екзархия. Развива активна дейност срещу униатската пропаганда. Играе съществена роля за изграждане на Екзархията и за културно-просветното издигане на българския народ. След Априлското въстание прави всичко възможно, за да бъдат запознати чуждите дипломати за извършените от турците жестокости при потушаването на въстанието.

Антим I е личност в българската история, която е памет, но и послание за поколенията, пример за родолюбие и достойна служба в името на Отечеството, образец как представители на българския народ, обединени от общ идеал, могат да работят за постигането на една обща цел-свободата. Първият екзарх на самостоятелната Българска екзархия, председател на Учредителното народно събрание, приело първата българска конституция, Антим Първи е бил безспорен авторитет за народа, който се е крепил на кротостта, на постоянството, на неуморимостта, с които той е работил за българските вяра, държава и род. Антим Първи е олицетворявал българската общност, давал е

особена легитимност на Учредителното събрание. Той е личността, в която се събират заедно високо за средата на 19 век по българските земи образование, изключително родолюбие и стремеж за въздигането на българския народ.

Личността му въплъщава в себе си борбите на българите за независима църква, дипломатическите усилия за освобождението на България, стремежите за обединение на българските земи и народност, работата по политическото устрояване на новата държава. Антим Първи е бил безспорен авторитет за народа. Първият български княз, както го наричат някои историци, затова делата му трябва да бъдат пример за нас за един достоен, устремен към бъдещето и изпълнен с жажда за знания живот.

АНТИМ I – ХРАНИТЕЛ НА ВЯРАТА И СТРОИТЕЛ НА ДЪРЖАВНОСТТА

... Няма по-голяма любов от тази, човек да жертва живота си за благо на ближните си, за народа си. Има ли в нашата история българин, за когото да кажем, че е притежавал такава огромна любов? Отговорите са кратки, но многобройни.

На 1 декември 1816г. е родена една личност, изиграла ключова роля в процеса на формиране на българския политически и религиозен живот в годините след освобождението на България. Неговата активна и будна дейност оставя траен отпечатък в българската история. Личността му се откроява с особена всеотдайност.

Антим Първи е първият български екзарх, виден политик и общественик, останал в историята най-вече като борец за независимостта на Българската църква и за засилване на нейната роля като обединител на народа. Негови са думите: „Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!”

Екзарх Антим Първи свързва живота и делото си с Бог и народ, с България и Видин, с физическа смърт и духовно безсмъртие. Той не е само лъч светлина в мрачните години на потиснат български дух и изгубена вяра. Неговата личност е цяло съзвездие, което осветява пътя на българската еманципация и самоутвърждение. Необходимо ли е да преразказваме историята и да изпадаме в суха фактология и биография. Който е любознателен ще я прочете, който има слух ще я чуе. Важно е да почувстваме този дух на гигант, това сърце на светец. Важно е не да патриотарстваме, не да се бием в гърдите, че и ний сме българи като него. Преди всичко трябва да вникнем в искрените думи на нашия Първи любим и обичан Екзарх. "...оттеглям се и аз от служенето на вселенския престол и подписвам се". Така гласят заключителните слова от оставката на тогава видинския митрополит Антим, която той с още неколцина български владци представя през 1868-а година пред гръцката патриаршия. Няколко думи, които могат да му костват свободата или живота. Няколко думи, които имат силата на хиляди топовни гърмежа. Те отекват със силата и категоричността си във всяко родолюбиво сърце и му дават надежда и вяра за възраждането на българщината.

"Не мога да изменя мемоара си . Как да бъда благодарен на правителството, което продължава да коли, беси и притеснява тъй жестоко българите. Не, аз няма да изменя на народа си!" Това е отговора на българския екзарх на заповедта на Мидхат паша да оттегли своя мемоар до Цариградската конференция. Откритото противопоставяне на турското правителство е дръзко и опасно. Огненият отговор му спечелва силни врагове, коства неговото екзарско място, а впоследствие му спечелва и смъртна присъда, променена по-късно на заточение.

"Слава Богу! Свършихме делото, за което бяхме повикани. Може да кажем, че направихме закони от народа за народа". Екзарх Антим е с разрушено здраве и след преживян удар, който е следствие на заточението и мъчителните месеци на раздяла с

паството. Въпреки тези несгоди той приема председателството на Учредителното събрание и Първото Велико народно събрание, като довежда до успешен край задачата, която стои пред него - приемането на Конституцията и избирането на български княз. Неговият безспорен авторитет на борец и страдалец за българското дело внася помирението между двата лагера, на които се поделя събранието. Името му остава в темелите на новостроящото се българско княжество и придава на благочестивия старец ореола не само на пламенен борец за народни правдини и вяра, а и на практичен и зрял строител на бъдещата държавност.

Духовната сила и огнен плам на Дядо Антим не гаснат и в преклонната му възраст, когато на изпитание са подложени не само неговите енориаши, а и цяла България. Видин е под сръбска окупация и е реална опасността да падне в ръцете на чуждата войска. При Видинския митрополит идват да го увещават да бяга в съседен Калафат, на което той отговаря - "Това не е достойно за мене, трупът на пастира трябва да падне там, дето пада народ и войска". Велики думи на истински народен водач. Смела позиция, която няма аналог в новата ни история.

Завещанието на светия отец е нагледен урок по родолюбие, който трябва да влезе в учебниците по история. Трогва неговото желание да е в помощ на своите сънародници и енориаши дори след смъртта си. Сред всички вещи, които дарява, се открояват подарения му от руския цар драгоценен кръст, който той завещава да се продаде и средствата да се използват за "постройката на едно Девическо училище" и подарения му от руската императрица Енголпион, парите от продажбата, на който трябва да отидат за "поддържането на Лозенградските първоначални български училища".

Всяка година в България се провеждат конкурси за мъж на годината, за спортист на годината, за полицаи на годината, за журналист на годината. Гледаме тези добре облечени и уверени в себе си хора как усмихнати приемат награди: мечове, статуетки, купи. Гледаме ги и нещо ни стиска в гърлото. Някаква буца седи там и ни дави и не можем да се усмихнем.

Ах, как ни се иска да видим истински народни водачи, които да се борят до смърт за народа си, които ще напишат в завещанието си, че даряват всичко свое земно за полза Народу. В тези трудни години не бива да униваме, а да си спомним красотата на думите на най-видния, най-българския Наш Екзарх, които той изрича, когато Видин е под сръбска обсада – „Трупът на пастира трябва да падне там, дето пада народ и войска“. Животът му е отдаден в служба на България. Длъжници сме към великия българин. Да сведем глава пред величавото му дело, то е школа за родолюбие за всеки един от нас.

Антим Първи – хранител на вярата и строител на държавността

Историческата памет на нашия народ грижливо съхранява спомена за достойни българи, чийто живот е пример за всеотдайност и саможертвено посвещаване на народната кауза. Духът на тези българи във времена на исторически изпитания е проправял пътя към светлината, истината и националното себеусещане. Този дух е пробуждал енергията за промяната в душите на хиляди българи и ги е подготвял за време, различно от времето на робството. В знак на преклонение пред мисията на тези предводители на българщината народът ги определя като Будители. Сред тях се откроява светлият образ на първия български екзарх. С присъщата си прозорливост монахът превръща в саможертвена мисия борбата за самостоятелна българска църква, убеден, че успехът на неговата мисия, въпреки могъщата воля на поробителя и неговите слуги, ще разтвори пред народа вратите на нов свят. Този всеотдаен общественик и политик има и безценни заслуги за изграждането и утвърждаването на българската държава след Освобождението.

В България е имало много будители, които са заслужавали и винаги ще заслужават уважение, но всеки от тях се отличава от другите с личните си заслуги. А на будителите са присъщи великите дела. Делата, които имат значение и до днес в нашия живот. Те са непреходни. Такива са и следите, оставени от първия български екзарх. Той е допринесъл много за Българската църква. Тя е една от неговите основни цели. Антим се занимава с църковните въпроси почти през целия си живот. Защо това дело е велико? За всички християни църквата е като дом. Там ние влизаме със смирение и можем да излеем цялата си мъка. В храма целият народ се събира като едно семейство, а причината е вярата. Ето защо църквата е важна за народа. Тя го обединява и го прави по-добър. Може би това е една от причините Екзарх Антим Първи да я счита за толкова важна. Доказателство са думите на негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит Неофит при връчването му от ректора на Духовната академия диплома „Почетен доктор на богословските дисциплини” – 08.12.1953 г: „Антим Първи смело и открито се нарежда в страната на родолюбивите възрожденци. Със своя голям авторитет и познаване на вселенските църковни канони той помогна благополучното за народа ни разрешаване на въпроса с издаването на Фермана и създаването на Българската екзархия – 1870 г. Тогава въз него падна жребият да бъде първия български екзарх...При встъпването си на екзаршеския престол той бе обещал, че ще се бори за това до крайно самопожертване. И той не отстъпи от тоя си обет.” Ето защо днес ние имаме

възможност за духовна подкрепа от църквата. Благодарение на делата на този велик човек с жива вяра и жертвено родолюбие в сърцето си.

„ Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов, свободен живот.” Народният будител не се колебае да вярва и че, трошейки оковите на духовното робство, народът ни се подготвя за последната саможертва- борбата за национално освобождение.

Той подпомага морално и материално движението за освобождение от турското иго и дава пари на Христо Ботев и други революционери за подготовка на тези революционни действия. Екзарх Антим Първи благославя революционерите и ги уверява , че никога няма да престане да ги подкрепя, докато не се стигне до изпълнението на главната цел - Освобождението. Във всички тези негови думи виждаме желанието и борбеността, с която е изпълнена душата му. Това кара всеки от нас да осъзнае колко важно е било за народа на България да съществуват хора като него. Хора, които да мислят не само за своето благополучие, а и за бъдещето. За времето, когато други ще се измъчват от суровите обстоятелства. Нямах ли именно това да се случва по наше време, ако не бяха жертвали себе си?

Още един пример за смелостта на Екзарх Антим Първи е периодът след жестокото потушаване на Априлското въстание и Баташките кланета. По негова инициатива са събрани доказателства за турските безчинства в Перушица и Батак. Освен това сам оглавява делегация до турското правителство в защита на българския народ. Това води до свикване на Цариградската посланическа конференция. Въпреки натиска на турците, Екзархът отказва да изпрати благодарствен адрес от България до султана. Негови са думите: „ Не можем да благодарим на правителство, което коли, беси и угнетява народа!” Всички тези действия показват честността и истинността на неговите чувства към родината. Любовта към нея е искрена и това не може да бъде променено от нищо и никого. Ето, тези качества и дела са велики. Тези, които често носят много страдания на самия човек, но за сметка на това могат да бъдат решаващи за цял един народ.

Страданията при Антим Първи се проявяват в резултат на проваленото от него Велико народно събрание. След това събитие екзархът е изпратен на заточение в Анкара. А когато отново заема екзархийския си пост, той продължава да помага в подготовката на други въстания като Кресненско – Разложкото. Като председател на Учредителното събрание, Антим има заслуги за приемането на първата българска конституция. Всичките му усилия са в името на народното добруване. Просперирването на Отечеството става цел и смисъл на неговия живот. Пример за това е фактът, че завещава личните си доходи за построяването на катедрала и за просветното дело.

От всичко можем да съдим, че каквото и да преживее един велик човек, той не се отказва от своите принципи и виждания за това кое е добро и кое трябва да бъде подкрепено. Ето защо неговите дела са непреходни. Те заслужават благодарност и уважение, защото нищо нямаше да бъде същото без тях.

Антим Първи присъства в живота на нацията ни в преломни времена и е сред тези велики българи, които поставят основите на съвременна България. Неговите послания

не затихват с времето, защото се превръщат в ценностен ориентир за едно общество, обречено да премине през времена на духовни кризи. Антим Първи и днес е крепител на националния дух.

Антим I – хранител на вярата и строител на държавността

Залата е голяма, да не кажа огромна... Заобиколена съм от толкова много и различни хора . Срещата е интернационална, присъстват представители от различни краища на света - Франция, Италия, Германия, Япония, САЩ. България е с представител – моя милост. Залата е обсипана от светлина, прозорците - огромни, слънцето прониква навсякъде. Настанени сме удобно на елипсовидна, дълга маса, позволяваща ми добра видимост към всеки от участниците.

Но защо всъщност сме тук? Толкова различни хора, с различни интереси, манталитет, култура и религия. Всеки от нас ще представи своя народ, част от своята история, своята историческа личност, допринесла за развитието на страната му. Такава е и моята мисия: да разкажа за историята на моя народ, изминал трудния път към свободата ,чрез една изключителна личност, участвала активно в градежа на бъдещето на България. Това е хранителят на българската вяра, строителят на държавността, първият български екзарх – Антим I. Една, заслужила мястото си в българската история фигура, олицетворяваща вярата,независимостта и справедливостта.

Първ започва представителят на САЩ. Той разказва за гражданската война на Америка през 1861г. и за избрания тогава президент на Съединените американски щати- Ейбрахам Линкълн... Реакция сред аудиторията за разказа на САЩ, няма-познати,известни неща...

След това- френския представител.Запознава ни със Стогодишната война между Англия и Франция от 1337г. и с крал Филип VI. Реакция от страна на слушателите не последва.

Трети беше участникът от Япония. Историята му също не успя да провокира интерес. Германия и Италия разказаха, разбира се, за Първата световна война и за най-големите си лидери – Хитлер и Мусолини. Аудиторията остана мълчалива и към тях.

Защо историите им не провокираха никаква реакция. Толкова предсказуеми ли бяха те? А може би представителите в залата познаваха тези исторически сведения и личности. Може би затова не успяха да провокират интерес.

Сега е моят ред, трябва да говоря,да разкажа за България чрез една историческа личност, да пленя публиката... Отначало съм малко нервна, несигурна след случващото се. Ами ако и разказът за моята личност не им допадне?

Все пак имам огромната възможност да запозная света с великите дела на екзарх Антим I – борец за независимост на българската църква, символ на

българската духовност и държавност,общественик и политик, родолюбец и радетел за свободата българска... Набързо подреждам мислите в главата си и започвам.

- България! Страната, живяла пет века под жестокостта на турското иго. Кръв, писъци на деца, ридания на жени, жестокости и мъчения, всекидневен ужас от кланета, изтезания и смърт... Така изглеждаше петвековната картина на България - ограбвана и лишавана от човешки и духовни свободи. Самостоятелната българска патриаршия е ликвидирана, вярата на българите – пречупена, а народ без вяра е изгубен народ.

Всички погледи са вперени в мен.Усещам,че нещо ме стяга , гласът ми леко трепери, но скоро осъзнавам, че всъщност аз съм успяла да спечеля вниманието им. Това ме обнадеждава, кара ме да се почувствам по-спокойна, затова продължих вече много по-уверено и гордо.

- Вие си мислите: пет века със сигурност не е малко време! Как сме оцелели като народ, като държава? Сега е моментът да ви запозная с главния герой в моята история, с Антим I, с човека, успял да върне вярата и надеждата в душите на българите, с човека, показал на хората, че има за какво да се борят, че имат право да мечтаят, че си заслужава да вярват. Той има огромен принос за изгражданата на Екзархията, както и за културно-просветното издигане на българския народ. Българският екзарх не само участва изцяло в общонародната борба за независима българска църква, но и активно помага на българските революционери за народната мисия – Освобождението, подкрепяйки ги и материално, и морално, и духовно. Дейността му е като духовник и лидер заслужава признание и поклон. Антим I е мономент в българската история и духовенство. Волният му дух и непоколебимата му дързост са достойни за възхищение, гордост и уважение...

Времето на турското робство на българите е най-тежкото време в цялата многовековна история на България, но личности като Екзарха правят тази история значима и велика! Герои като него жевеят вечно в сърцата на българите, превръщат се в легенди , почитат се от стари и млади, малки и големи. А знаете ли, че училището, в което уча, носи неговото име, в негова чест.Моето училище,в далечния градец,от който започва България...

Мълчание! Няма реакция! Точно това, от което се страхувах най-много. Погледите им ме пронизват и дори не мога да определя какво точно означават те: дали са оттегчени, дали заинтригувани, дали историята им допадна или беше поредната вече известна за тях? Дали ги впечатли, или точно обратното? Мислите ми хаотично рисуваха ту поражението, ту триумфа. Започнах да се утешавам: „Е, всъщност няма никакво значение. Важното е, че аз изпълних своята мисия и запознах света с личността на Антим I. Разказвах с гордост и знам, че частица от неговата история е вече в съзнанието на всеки един от тях.”

След едноминутно мълчание- сякаш всички отдават чест на геройски загинал- представителят на Франция стана и тръгна към мен. Почувствах, че губя почва под краката си. Притесних се. Досега никой не бе ставал след разказана

история. А може би просто срещата свърши и трябваше вече да тръгваме. Французинът се спря пред мен. По лицето му не помръдваше и мускул. Тогава, без да изрича и дума, протегна ръката си към мен. Стисна я, погледна ме и излезе . Дали другите го последваха, не знам, но при излизането си всички подаваха ръка към мен, гордата българка, поздравяваха ме, а аз приемах тяхната почит и признателност към един велик българин .

Усмихнах се! Смятам, че се справих добре, защото сега светът ще знае, кой е Антим Първи.

Антим I - хранител на вярата и строител на държавността

Има хора, които завинаги оставят следа в съзнанието на един народ. Хора, които ще помним заради великите им дела. Дела, породени от огромна човечност и най-чисти помисли.

Екзарх Антим I - чудесен пример за такъв човек. Още по-чудесен пример за човек, поддържал вярата на българите и подхранвал надеждата им в едни изключително трудни за тях времена – на робството, на безверието и страха. Напълно пренебрегвайки себе си в името на народа, Антим I се превръща в символ на добрина и сърдечност, в символ на българското.

Ако през далечната 1816 г. момчето, тогава наричано Атанас, не се беше появило на бял свят, България сега нямаше да бъде същата. Ако ли пък беше останал чирак и не беше поел по пътя на славните си дела, днес нямаше да го познаваме като Антим I - борец за независима българска църква, пръв български екзарх и председател на Учредителното събрание. Нямаше да го познаваме като този Антим, на когото дължим толкова много. Щяхме да имаме един герой по-малко...

Борил се за независимостта на Българската православна църква, Антим я е извоювал в един доста подходящ момент - когато българите се нуждаят от нещо, в което да вярват и нещо, което да ги обединява, да им вдъхва сила.

А какво би имало по-голяма сила от религията, от вярата в онази невидима енергия, която стоически оцелява във времето и пространството? И къде хората биха се чувствали най-защитени?

Храмът е мястото, в което винаги си добре дошъл и което винаги може да ти служи като подслон, като утеха и като пристан, на който винаги можеш да намериш спасение от бурните води на океана, да оцелееш по време на буря. Точно робството е тази буря, а турците са тези бушуващи води, превърнали се сякаш в един безконечен път към нещастieto, болката и безвремето. Обруган и угнетен в океана от души, наречен Османска империя, българинът ще да чезне и като род, и като човек, и като дух.

Но с времето, малко по малко, това се променя. И Антим I, разбира се, има огромна заслуга за това. Със създаването на независима църква българите вече имат нещо свое и един духовен водач, който да ги обединява и да им напомня, че всички те са колкото българи, толкова и християни, а вярата им в Бог да се превърне в спасение и възраждане из пепелищата и на Българската държава – онази, която помним от времето на Крум, Борис и Симеон, онази, за която ще умрат Левски и Ботев.

От друга страна, делото на Антим I съвсем не се изчерпва с религията, с чисто духовното. Като блестящ политик и общественик, освен пръв български екзарх, той става и председател на Учредителното събрание и Първото Велико народно събрание в Търново през 1979г. Като за начало, целта на Събранията е да се изготви първата българска конституция и избере пръв български княз след Освобождението. Антим I, като председател на тези събрания, участва доста дейно във взимането на решенията и работи усърдно. Затова можем да кажем, че той е не само основоположник на независимата българска църква, а и на парламентаризма в България. По този начин Антим I доближава България до Европа и увеличава шанса ѝ да стане модерна, цивилизована европейска държава, да застане на онова място, което винаги е заслужавала.

Да, делата на Антим I наистина са забележителни и фактът, че те са насочени не само към една, а към различни сфери на живота на българите - политика и религия, е достоен за възхищение. Но това, което е още по-забележително и достойно, са безкористните мотиви, от които е воден той, а примерите за това са много - от срещата му с Христо Ботев през есента на 1875 г. - само няколко месеца преди избухването на Априлското въстание, когато Антим I дава на революционера пари за подготовката на така паметното за българската история въстание, през материалната подкрепа за Кресненско-Разложкото въстание до завещаване на цялото си състояние за построяването на катедралата " Св. Димитър", за построяването на читалище и за развитието на просветата във Видин. Отново със свои средства построява и прогимназия, която носи името му и съществува и до ден- днешен. Редом с това е издейства и стипендия за 15 български младежи, учещи в Австрия и изпраща на свои разноски четирима българи да учат в Белград. По този начин не само помага на младежите, а и на България, защото една държава има бъдеще и потенциал да се развива, когато се дава шанс на младите хора. И това е не по-малко важно за строенето на държавността, отколкото изготвянето на конституцията или оглавяването на Българската екзархия.

Освен голямата добродетел и чистосърдечност, които той притежава, няма как да не отбележим и несломимия му дух. Бивал съден, пратен на заточение в Анкара, имал здравословни проблеми заради престоя си там, Антим сякаш не обръща внимание на това и отново поставя себе си на заден план. Възстановявайки се след удара, макар и не напълно, защото има проблеми с говора, той отново се заема с предишната си дейност. Решен е на всяка цена да продължава да помага на родината и сънародниците си.

В това се състои несломимия дух на Антим I. Точно затова можем да твърдим, че е символ на българското, защото като българин, той носи характерните черти на своя народ - сила, решителност и несломимост на духа. Може би просто е трябвало да се появи човек, който да ни припомни и извади наяве тези черти. И той е човекът, успял да го направи.

Антим I - борец за независима църква, пръв български екзарх, общественик,

политик и председател на Първото Учредително събрание. Човекът, събудил
вярата у българите и поставил основите на днешна България. Човекът хранител на
вярата и строител на държавността.

Антим I – хранител на вярата и строител на държавността

Странно нещо е името. Казват, че на когото те кръстят, на него заприличваш. Сигурно е вярно, защото намирам много прилики с дядо си. Но тъй като няма как да ви убедя, защото не познавате нито един от двамата ни, ще направя друг опит.

Патрон на училището, в което уча, е Антим I. Това е личност, която не е сред най-популярните в България, но приносът и за възкресяването и укрепването на нацията и държавността е огромен. Със скромност, постоянство и неуморност той е работил в името на националните интереси. Сходна е ролята и на моето училище за духовното и културно издигане на населението в родния ми край.

Атанас Михайлов Чалъков извървява дълъг път, за да се превърне в ключова фигура в духовния и политически живот на България. Още като малко момче той се откроява с дързост, която е непозната за раята. В родния Лозенград при една от детските си игри той неусетно навлиза в турската махала и в борбата за притежание на едно птиче побеждава съперника си. Тръгва си като победител и става собственик на нещо, което му се полага, защото е достойно спечелено. „Денят си личи от заранта” – би казал моят дядо. И колкото и архаично да ми звучат тези думи, те наистина са меродавни.

С годините, преминали в учение, Антим обуздава енергията си и я трансформира в градивна сила и твърдост, които се оказват решаващи за съдбините на България. Водеща е ролята му за извоюването на самостоятелна българска църква. Това е колкото историческо, толкова и демократично дело. С разума на истински мъдрец и с погледа на далновиден мъж той възприема патриотичните настроения на видинското население като обективна възможност да скъса с Патриаршията. И го прави. Този акт се превръща в катализатор на множество събития в църковния и политическия живот на България.

Името му за православните българи в онези времена е знак за висока духовност, а личността му се превръща в безспорен авторитет. Неговата колосална фигура обединява народа ни, като му връща вярата и себеуважението, от които има нужда. Никак не е случайно, че при пътуването си до Цариград той е посрещан възторжено във всички градове, през които минава – Лом, Русе, Варна.

В Библията е казано: „По делата им ще ги познаете.”. Да, направеното от Антим I е неизброимо. Той оглавява отцепването на българската църква от Цариградската патриаршия, оказва подкрепа на Константин Фотинов при издаването на първото българско списание „Любословие”, подпомага революционната ни емиграция в Румъния, изпраща известия до Великите сили за зверствата, извършвани над българите след Априлското въстание и ужасите на Баташкото клане, пише до

Александър II , от когото търси помощ и на което руският цар отговаря: „Да се освободи България!“.

Активната му дейност не спира с извоюването на църковна и национална свобода, а продължава и след това. Като председател на Учредителното народно събрание и на Първото Велико народно събрание в Търново той показва качества на истински държавник, чиято воля е волята народа.

Много е направеното от екзарх Антим I: включва се активно в комитетите “Единство”; подкрепя и дава голяма материална помощ на Кресненско-Разложкото въстание; полага основния камък на връх Шипка за издигане паметник на героите, паднали за свободата на България; след Берлинския конгрес организира масово събиране на подписи във Видинската и Врачанската епархия срещу решението за разпокъсване на Санстефанска България. Величав в избора си е и в началото на Сръбско-българската война. Когато войската на крал Милан обсажда Видин, Антим I отказва да напусне града с думите: “Трупът на пастира трябва да бъде там, дето пада народ и войска.”. Тези думи сякаш събират в едно философията на екзарха, който неизменно отстоява българските национални интереси и остава при народа си в най-драматичните му и съдбоносни моменти.

Но колко от потомците му го знаят? Защо никога името му не се увенчава с ореола на светостта, която той заслужава?! Защо!?

– Светците имат минало, грешниците – бъдеще ! – ми казва дядо. Не искам да се съглася! Разбирам противоречието и се съпротивлявам да приема твърдението заради несправедливостта, но това е проверена истина. Като Христовата саможертва...Като апостолската отдаденост...

Истина е, че Антим I е свят човек, но също така е истина, че ние, неговите потомци, сме грешници, защото не го познаваме и почитаме, но имаме бъдещето, завещано ни от него.